

SAVA

Izhaja vsako soboto ob 5 uri zvečer. Uredništvo in upravništvo: Kranj št. 170 (Prevčeva hiša). — Naročnina za celo leto K 4.—, za pol leta K 2.—, za četrto leta K 1.—. Za vse druge države in Ameriko K 5/60. — Posamezne številke po 10 vinarjev. — Vse dopise je naslavljati na uredništvo lista „Sava“ v Kranju. Inserterate, naročnino, reklamacije pa na upravništvo „Sava“ v Kranju. — Dopisi naj se blagovolijo frankirati. Brezimni dopisi se ne priobčujejo. Reklamacije so poštne proste. — Inserterate: štiristopna petit-vrsta za enkrat 12 vin., za dvakrat 9 vin., za trikrat 6 vin., večji inserati po dogovoru. — Inserati v tekstu, poslana in posmrtnice dvojno. Plačujejo se naprej. — Rokopisi se ne vračajo. — Brzjavni: „Sava“, Kranj. Čekovni račun pri c. kr. pošto-hranilničnem uradu št.: 41.775.

Roka roko umiva.

Komaj štirindvajset ur po tem, ko je nekronani kralj kranjske dežele, deželni glavar dr. Ivan Sušteršič povedal, da je kranjski deželni zbor odgođen, že nas je presenetila nepričakovana vest, da je deželni zbor razpuščen in da se v kratkem razpišejo volitve. In komaj smo to vest eno noč prespali, že nas je presenetila druga novica, da so volitve v resnici tudi že razpisane in se vrše v prvi polovici decembra.

Pošten filister maje z glavo in kot dober avstrijski patrijot mu ne gre v glavo, da je začela avstrijska vlada kar čez noč tako hitro uradovati. Vajen je bil doslej čakati mesece in mesecé, ako je imel s slavno vlado opravka, sedaj pa naenkrat ta mrzlična hitrost!

Pa ni treba mnogo premišljevat, da se razreši to zagonetko. Slediti je bilo treba le zadnjemu deželnozborskemu zasedanju in rešitev leži na dlani.

Dežela Kranjska stoji pred denarnim polomom. In ako se v zadnjem hipu ne zvišajo deželne doklade, ne moremo naprej.

To je konečni uspeh šestletnega neomejenega gospodarstva klerikalne stranke na Kranjskem. Milijone so vtaknili v svoje špekulacije, razsipali so denar na vse strani, samo da si kupijo pristaše in pri tem vzornem klerikalnem gospodarstvu smo zabredli tako daleč, da so nova bremena neizogibna, da je treba povišati deželne doklade, če hočejo vsaj za nekaj časa potegniti deželni voz iz blata.

Mudilo se je klerikalcem z razpustom deželnega zbora. Novih volitev potrebujejo, da povišajo deželne doklade, računajoč s tem, da imajo potem šest let časa in da se v šestih letih marsikaj pozabi.

In naša osrednja vlada jim je pri tem kaj rada pomagala. Klerikalne glasove rabi letos tako v državnem zboru, kakor tudi v delegacijah. Težka bo šla pri glasovanju za vojaške zahteve. Okroglo eno milijardo bo potrebovala vlada in pred to velikansko svoto se bo ustrašil tudi marsikateri poslanec, ki sicer drvi za vlado čez drn in strn. In tu bo dober vsak glas, bodisi še tako neznan.

Tu torej tiči ljubezen vlade do naših klerikalcev. Roka roko umiva! Ti glasuj za vojaške zahteve, za nove davke, jaz pa te ščitim pred nadležnimi naprednjaki, ki vtikajo svoj nos v vsako stvar in ti dam priložnost, da še enkrat utečeš preteči ljudski nevolji.

Korupcija torej zgoraj in spodaj. In če je ta pri vladi še nekoliko opravičena z ozirom na politične razmere, je docela nedopustljiva pri naših klerikalcih. Ne blagor vlade, nego blagor ljudstva bi imel biti smoter naših klerikalnih poslancev. A blagor ljudstva nosijo le na jeziku. Lastni žep, lastna korist, to jim je ideal in v dosego tega se zavežejo ne le z avstrijsko vlado, nego tudi, če je treba, z vragom!

Usoda dežele je sedaj zopet v rokah volilcev. Dobro bo treba premisliti, komu zaupate za dobo prihodnjih šestih let, blagor dežele. Ali skozinsko koruptni stranki, ki bo pomagala s svojimi glasovi nalagati narodu novih nepotrebnih bremen, ali poštenjakom, ki sicer ne razsipajo denarja, ki pa vedo, da je treba v vsakem gospodarstvu izjednačiti izdatke z dohodki in da je le po tej poti mogoče doseči zboljšanje nevzdržljivih razmer v deželi.

Milijarda.

Minole dni so se vršile skupne ministrske konference in srečno so prišle do sklepa, da nam je treba štirih novih naddreadnoughtov in poleg tega še povišanje armade kar za 35.000 novih rekrutov.

Ako človek čuje o sklepu skupnega ministristva, se mu kar zavrti v glavi. Graditi hočemo namreč štiri dreadnoughte izredno velikega tipa, à 70 milijonov kron z vsemi potrebnimi manjšimi križarkami, torpedovkami in podmorskimi čolni, tako da narase skupna svota na malenkost 426 milijonov kron. Ko smo gradili prve štiri dreadnoughte, smo izdali le 312 milijonov kron. Sedaj smo pa poskočili kar hipno za 114 milijonov, baje radi tega ker vsebujejo prvi dreadnoughti le 21.400 ton in kanoni le 30 centimetrov premera. A naši umetniki v vojaških vprašanjih so si izračunali, da top s premerom 30 centimetrov ne napravi dovolj velike luknje v zrak in da ladija, ki zavzema le 21.400 ton prostora ne splaši še dovolj rib v Adriji. Le ladije, ki vsebujejo 25.000 ton in kanoni, ki imajo 35 centimetrov premera, lahko napravijo to delo in poleg tega še uspešno branijo prestiž naše monarhije.

Ni še tega dve leti, kar so delegacije dovolile militarizmu svoto 312 milijonov kron za prve štiri dreadnoughte. To se pravi gradili so se sicer

že prej v stabilimente tecnico v Trstu brez vsakega dovoljenja. A kar je bilo še pred letom dobro, to je danes za nič, kvečjemu porablivo za staro železo. Niti plačani niso ti dreadnoughti. Leta 1914. je treba plačati še 88 milijonov in leta 1915. še 69 milijonov kron. Niti enega pufa se torej še nismo znebili in že bomo iskali novega posojila.

To bi bili eno. Drugo pa je zahteva vojne uprave po zvišanju rekrutnega kontingenta za letnih 35.000 mož. Tudi to bo stalo malenkost 150 milijonov kron. Po tem bomo imeli stalne armade nad 600.000 mož, katere baje nujno rabimo, da ojačimo naše posadke ob mejah. Ker živimo z Nemčijo in z Italijo v prijateljski zvezi, se bodo brzčas ojačile naše posadke v Galiciji in ob srbsko-črnogorski meji.

In kot tretje pride še, da nas je stala Berchtoldova državniška umetnost v zadnjem letu 435 milijonov kron mobilizacijskih stroškov. 435 milijonov smo zmetali skozi okno, da stražimo na severu maloruske stepe in na jugu srbska in črnogorska brda. Nevarnosti ni bilo od nikoder. Na Srbskem in v Črni gori bi bile Avstrijo lahko napadle kvečjemu stare ženice in Rusija je imela druge opravke, kakor aspirirati na avstrijsko posest. Saj je bila in je še čez glavo zaposlena v Mongoliji in v Perziji. Sicer pa meji Rusija tudi na Nemčijo, a nemškemu kancelarju ni niti prišlo na um, da bi bil postavil armado na zapadno mejo. Te umetnosti smo bili zmožni edino mi v srečni naši Avstriji.

Ako se torej te tri svote seštejejo, se dobi lepa številka tisoč milijonov ali krajše rečeno ena milijarda ljudskega denarja, ki smo ga in ga še bomo porabili za docela nepotrebno oboroževanje. Ta svota je v očigled obči stagnaciji naše industrije, splošni revščini avstrijskega prebivalstva in popolni onemoglosti v narodno-gospodarskem oziru, tako grozna, da oblije človeka mrzel pot, ako premisli vse posledice, ki jih bo imelo izprešanje tega denarja. Že sedaj zdihujejo avstrijski narodi pod težo davkov, že sedaj je kos mesa za marsikatero, ne samo delavsko, nego tudi meščansko rodbino prava redkost in obeta se nam ničesar drugega kot novi davki brez konca in kraja. Že sedaj se uporablja vse le mogoče finese pri predpisovanju davkov — osobito pri nas bi lahko o tem peli pesem. Nikaka tajnost pri uradih ne velja več. Veleslavna davčna oblast vtakne svoj nos v vse,

PODLISTEK.

Vasyl Stefanyk:

Oče.

Vlak je puhal v svet. V kotu na klopi je sedel kmet in se jokal. Da bi skrtil solze, si je zakril obraz z barvastim robcem. Solze so mu kapale kakor deževne kaplje in trdi takt vlaka je tolkel na kmetško dušo liki kladivo. „In zadnjič sem še sanjal o njem. Nekje sem zajemal vodo iz studenca in on je bil čisto na dnu v strgani ovčevini... Skoro da se je potopil. „Nikolaj, sin moj, kaj delaš tu?“ ga vprašam. In odgovori mi:

„Oče, jaz ne bom več zdržal pri vojakih.“

In jaz mu rečem: „Bodi potrpežljiv, uči se in bodi priden.“ In glej že se je izučil.“

Debela solza je kanila po licu starčka ter padla na tla.

„K njemu se peljem in dobro vem, da ga več ne najdem. Ali, se bom vsaj vrniti mogel h komu? Za menoj je tekla čez polje starka in prosila s krvavimi solzami v očeh, da jo vzamem seboj. Modre so postajale njene noge v snegu in tulila je kakor obsedena. Ali jaz sem bičal konje in ji ušel. Morda zmrzne na polju.“

Starko bi bil moral vzeti seboj. In kaj rabimo sedaj še? Naj se razkropi denar, naj živina gladu pogine, naj se nam uniči imetje! Kaj treba takim mrličem kakor sva midva? Naj sešije starka bisagi in prosjačiti hočeva v onem mestu, kjer leži naš Nikolaj.“

Pritisnil je čelo na šipo in solze so kapljale pri oknu ven.

„Ah, starka, doživela sva za najino sivo glavo venec. Nesrečnica joka nekje ter tolče z glavo ob zid...“

Starec je ihtel kakor malo dete. Jok in tresoč vlak sta metala sivo glavo kakor bučo kvišku. Solze so mu tekale kakor studenčnica. Kmet ni hotel prav slišati klicov svoje žene, ki teče bosonoga za njim. In bičal je konje... Le stokanje se razlega po polju...

„Gotovo je več ne dobim. Da bi me skupno z Nikolajem pokopali. Da saj trohnim skupno žnjim, ker ne moremo več skupno živeti. Naj pes v tujini ne laja za nami, pa bomo saj skupaj. Kako bo sam ležal v tujini!“

Vlak je drvel neprestano naprej.

„Kaka škoda! Zrasel si kakor hrast. Kar je prevzel, vse se mu je posrečilo. Rajše bi mu bili, ko je bil še dojenček, odsekali roko.“

Vlak se je bližal mestu.

Z množico je šel ven. Na cesti je ostal sam.

Vrste hiš, zidovje, in v sredi ceste z gorečimi svetilkami ob obeh straneh.

„Ah, Nikolaj, da bi te videl saj mrtvega. Sin moj, tudi moja zadnja ura bo tu bila.“

Pod nekim zidovjem se je vsedel. Robec je položil na kolena in solze mu niso več kapljale nanj. Zdelo se je, kakor bi se zidovje približevalo, luči so se strnile v eno samo skupino in blesketale so v mavričnih barvah. Od vseh strani so obstopali kmeta, da bi ga bolje videli, kajti prišel je bil iz oddaljene pokrajine. Dež je počel curljati, Stisnil se je še bolj in začel moliti:

„Mati božja, zaščitnica vsega človeštva, sveti Nikolaj,“ in trkal se je na prsi.

Policist se mu približa in mu pokaže vojašnico.

„Gospod vojak, je li tu umrl Nikolaj Czarny?“

„Obesil se je izven mesta v lesovju. V mrtvašnici leži. To ulico pojdite navzdol in tamkaj Vam že kdo pokaže dalje.“

Policist je šel dalje po svoji poti. Kmet pa je ležal na cesti in stokal. Ko se je izpočil, je šel cesto navzdol. Nogi sta se mu tresli in zaletaval se je.

„Moj sin, moj sin, in ti si si vzel življenje! Moj sin, povej mi, kaj te je pripravilo do tega dejanja? Zakaj si zapravil svojo dušo? Oh jaz

celo v četrt vina, ki ga človek popije. Kaj bo šele, ko bo treba likvidirati to novo milijardo. Bremena, ki se bodo naložila avstrijskim narodom z novimi zahtevami militarizma, ne bi preneslo niti bogatejše narodno-gospodarstvo, nego je naše.

Zlasti pride še v poštev, da od vseh teh tisoč milijonov ne bo porabljen niti en vinar za ljudske potrebe. Zastonj prosjačijo naši uradniki že leta in leta za službeno pragmatiko, ki bi jim vsaj nekoliko olajšala bedno životarjenje. Zastonj čakajo železničarji na regulacijo svojih plač, zastonj prosjačimo za šole. Niti najskromnejši zahtevi se ne ugodijo, dokler ni rednega pokritja, to se pravi, dokler parlament ne dovoli v to novih davkov. A kdo se zmeni za dovolitev parlamenta, če je treba molohu militarizmu ene milijarde? Vsi redni dohodki se porabljajo za vojaške namene, a za najprimitivnejše zahteve, ki bi olajšale avstrijskim narodom njih avstrijsko državljanstvo, treba prej šele novih davkov. In naj še kdo reče, da ne živimo v Avstriji v idealnih razmerah!

Pač se od črno-žoltih patrijotov vedno čuje, da ta denar ni zgubljen, da vendar ostane v Avstriji, da upliva tudi na delavni trg. Je že res! Treba pogledati samo borzna poročila in takoj je jasno, kdo bogati pri tem. Koj ko se je izvedelo, da je skupni ministrski svet odredil 426 milijonov za štiri nove dreagnoughte, takoj so poskočile akcije Škodove tovarne za železo. V žepe bogatašev se steka denar, ki je izžet iz ljudstva in tam izginja kakor kafra. A niti naša trgovina, niti naša obrt, niti naša industrija ne morejo naprej. Kredita ni, denarja ni! Pač, denar je, le dobiti ga ni, ker ga banke morajo posojati državi, da gradi vsake dve leti nove ladije, da lahko po nepotrebem vzdržava 600.000 mož stalne armade. Saj se še državi sami tako godi. Niti najpotrebnejših sredstev nima, da bi gradila javne naprave, ker vse požre militarizem.

Poleg tega pa še skozinskoz ponosrečena zunanja politika. Mesto da iščemo prijateljskih razmer, sejemo sovraštvo. Mesto, da odpremo naši industriji novih trgov, jih naravnost zapiramo, le da bi se našim veleagrarcem ne bi zmanjšali njih velikanski profiti. Za vsako kravo, ki bi se upejljala v našo državo, barantamo do skrajnosti. Ni čuda torej, da se nam vrača milo za drago in da je posledica teh razmer obče nazadovanje v vseh panogah narodnega gospodarstva.

Očividno je torej, da hitimo z odprtimi očmi v lasten bankerot, iz katerega nas ne rešijo niti naddreagnoughti, niti stalna armada 600.000 mož!

POLITIČNI PREGLED.

Češko-nemška spravna pogajanja.

V ministrskem prezidiju so se pričele nove spravne konference. Tokrat ne gre za pogajanja med češkimi in nemškimi strankami, temveč za informacijske pogovore vlade z Nemci na eni in s Čehi na drugi strani. Tudi spravno gradivo je omejeno, ne razpravlja se o celem kompleksu vprašanj, ki jih je konkretiral narodnostni spor na Češkem, temveč le o preosnovi češkega deželnega reda in volilnega reda ter o ureditvi jezikovne prakse pri državnih in avtonomnih uradih. Vlada razpravlja deljeno: dopolne konferira ministrski predsednik v navzočnosti notranjega ministra in češkega namestnika s češkimi poslanci, popoldne z nemškimi. Konferenc z ministrskim predsednikom se ne udeležujejo vse češke stranke, temveč le Mladočehi in agrarci. Ko bodo informacijska posvetovanja s strankami končana, namerava vlada

bom starki prinesel novico! Sramotno bomo poginili.“

V mrtvašnici je ležal Nikolaj na veliki beli plošči. Lepi kodri so plavali v krvi. Gornji del glave je bil upadel kakor poleno. Na trebuhu je ležal križ, kajti bil je križema prerezan in zopet sešit.

Ob vznožju je oče pokleknil in molil. Poljubil je sinu noge in udaril z glavo ob mramornato ploščo.

„Ah, dete moje, svatbo smo pripravili zate, godce smo najeli in ti si nas zapustil?“

Potem je dvignil mrliča, ga objel okoli vratu ter ga vprašal kakor bi se ž njim posvetoval:

„Povej mi, koliko maš naj pustim brati, kolikoliko denarja naj razdelim med uboge, da ti bo Bog tvoj greh odpustil...“

Solze so padale na mrliča in na mrzlo mramornato ploščo. Solznih oči je oblekel starček sina. Oblekel mu je belo srajco, opasal ga z rdečim pasom in na glavo mu je dal klobuk s pavovimi peresi. Pisan robec mu je dal pod glavo ter postavil poleg nje svečo, ta sveti za izgubljeno dušo...

Tak lep mladenič s pavovimi peresi! Ležal je na mrzli mramornati plošči in se takorekoc smehljaj očetu...

razpravljati definitivno v ministrskem svetu. Notranji, justični in trgovski minister bodo tam fungirali kot strokovni referenti zlasti v jezikovnem vprašanju. Tega načrta pa Stürgkhova vlada ne namerava predložiti strankam kot svoj konkreten predlog za poravnavo, temveč ta načrt naj tvori vsebino okroja, s katerim se naj neodvisno od strank in preko vseh težkoč avtoritativno potom cesarskega patenta, oziroma s pomočjo § 14. „in-avgurira uvedba političnega miru in reda na Češkem.“ Čehi imajo tokrat povod za največjo opreznost. Značilno je, da fungirajo kot eksperti za predmetno gradivo sami nemški ministri, katerih predlogi bodo končno tembolj obveljali, ker je postopanje v ministrskih konferencah popolnoma birokratično. Čekom mora biti sumljivo, da vlada ni povabila h konferencam socialnih demokratov, kakor so to češke stranke izrecno želele. Češki politiki dobro vedo, da se to ni zgodilo, ker se Nemci protivijo sodelovanju socialnih demokratov; boječ se, da bi vsled tega trpele njihove radikalne zahteve.

Nadomestna volitev na Dunaju.

Lep dokaz brezprimerne korupcije so dali minole dni prijatelji naših klerikalcev, dunajski krščanski socialci. Kakor znano, je zavratno umoril brat dunajskega krščanskega socialca in deželnega odbornika na Nižje Avstrijskem Leopolda Kunschaka, državnega poslanca Franca Schuhmajerja. Treba je torej bilo nove nadomestne volitve v šestem okraju, ki se je vršila te dni. Pri ožji volitvi je po brezprimerni korupciji in goljufiji zmagal krščansko-socialni kandidat Mataja, proti socialnemu demokratu-Elderschu. Treba je torej bilo zavratnega umora, ki ga je izvršil krščanski socialist, da je leta 1911 izgubljen mandat zopet dobila krščansko-socialna stranka. Taka nemoralnost in korupcija vpije do neba, osvetljuje pa prav dobro način bojevanja klerikalcev. Vsako sredstvo in če je tudi zavratni umor, je dobro v dosego cilja. Samoposebi je umevno, da krščanski socialci s svojimi glasovi ne bi bili zmagali, a ker so vladajoča stranka, so imeli ves volilni aparat v rokah in goljufali na vse mogoče načine. Dokazano je, da so volili na primer s stotinami legitimacij, ki se niso volilec dostavile. Zalostno vlogo so igrali v tem boju tudi nemški nacionalci, ena najbolj zanikrnejših nemških strank, ki se za par mandatov proda liki vlačuga na cesti. Ti slavni pročodrimovci so sklenili s krščanskimi socialci paht in sicer jim le ti prepuste par mest v okrajnih zastopih, zato pa nacionalci glasujejo klerikalno. V to svrhu je dunajski občinski svet že tudi razpustil dva okrajna zastopa. Torej kakor pri nas na Kranjskem. Klerikalcem se slabo godi. Le par mesecev in mandati niso več sigurni, torej razpustiti dež. zbor in čimpreje nove volitve, da si za šest let zopet zasigurajo mesta. Krščanska morala!

Štajerski deželni zbor.

Kakor smo že poročali, se je posrečilo štajerski deželni zbor spraviti do dela. Dosedaj so se vršile še vse seje redno. Le v četrtkovi seji so pričeli socialni demokrati pri predlogu, da se poviša doklada na pivo od 2 na 4 krone z obstrukcijo. Seja je trajala do osmih zjutraj. Predlog je bil sprejet proti slovenskim in socialističnimi glasovi. Istotako je bil sprejet predlog o draginski dokladi učiteljev.

Korupcija na Ogrskem.

Komaj potihne na Ogrskem en škandal, že izve javnost o drugem. Sedaj se zopet poroča, da je pred kratkim ustanovljena splošna prometna delniška družba vzela v najem Margaretni otok in hotela tam postaviti hišo z igralnico. Družba je sklenila baje z bivšim ministrskim predsednikom Lukascem pogodbo, glasom katere se je ta zavezal, da potrdi statute splomladi 1914. Za to je plačala družba takoj poldrug milijon delavni stranki in člani te stranke so dobili kot posredovalci več stotisoč kron. Sedanji ministrski predsednik grof Tisza je vedel za to pogodbo in tudi še ko je Tisza prevzal vlado, je izjavil državni tajnik v predsedstvu Jeszenszky, da bodo statuti ob določenem času potrjeni. Ko se je družba nato pred kratkim obrnila do Tisze, je ta izjavil, da ne more ničesar storiti in sedanji notranji minister Sandor je izjavil odposlanstvu družbe enako. Vplačanega zneska poldruga milijona pa družba ni dobila nazaj. V političnih krogih se zatrjuje, da je v zvezi s to afero 5 poslancev vladne stranke, ki so dobili od banke provizije do pol milijona kron. Banka namerava sedaj tožiti poslance in vlado za povračilo.

Srbija in Albanija.

Srbija je zmagovito prodrla na albanska tla ter tam zasedla vse važne strateške postojanke. Seveda je dalo to povod avstrijski in italijanski vladi, da sta v Belgradu zahtevali, naj se Srbija umakne iz teh pozicij. Ko so Albanci prodrli na srbska tla ter tam morili in požigali, se ni nikdo zmenil za to, da bi od „samostojne“ Albanije zahteval, da se umakne. Srbija je na to zahtevo tudi izjavila, da se ne umakne toliko časa, dokler ne

nastanejo v Albaniji redne razmere. Kolikor se iz gibanja poraženih Albancev razvidi, mislijo le-ti sedaj upasti v Črno goro. Zato je Črna gora ojačila vse svoje pozicije ob mejah.

Grška in Turčija.

Napetost med Grško in Turčijo narašča od dne do dne. Turčija mrzlično mobilizira in tudi Grška koncentrira svoje čete na severni meji. Turčija zahteva v svojih predlogih na grško vlado, da stopijo v veljavo vse pogodbe, ki so veljale pred vojno, da so mohamedanci tri leta oproščeni vojne službe, da se odkaže spor zaradi solunskega vojnege plena haaškemu razsodišču, da dobe mohamedanci samoupravo in v Atenah muftija, da se podučuje v mohamedanskih šolah turški jezik in da prevzame grška vlada stroške za turške šole in mošeje. O vseh teh vprašanjih se vrše pogajanja, od katerih izida bo odvisno nadaljno postopanje obeh vlad.

Lloyd George proti veleposestnikom.

Boj angleške vlade proti veleposestvu je otvoril kancelar državnega zaklada Lloyd George z govorom v Belfordu. Poudarjal je, da so vprašanja homerule in ločitve cerkve od države v Walesu rešena. Vlada želi ljudstvo dvigniti iz svojega elementa in prišel je čas, da se nastopi proti premoči veleposestnikov. Minister je orisal bedno stanje kmetijskih delavcev in ostro kritiziral početje unionistov, ki streme samo po nakupu zemlje. Končno je izjavil Lloyd George, da so nizke plače in obupen položaj delavca na kmetijah sramota za bogataša in mogotca v deželi.

Narodno-gospodarstvo.

Tržne cene

na tedenskem semnju v Kranju, dne 13. okt. 1913

Pšenica	100 kg	K	21—
Rž	"	"	18—
Ječmen	"	"	17—
Oves	"	"	16—
Koruza rdeča	"	"	20:50
Koruza rumena	"	"	19:50
Ajda	"	"	24—
Proso	"	"	21—
Deteljno seme	"	"	1:10
Fižol ribničan	"	"	32—
Fižol koks	"	"	32—
Fižol mandolan	"	"	28—
Leča	"	"	20—
Pšeno	"	"	30—
Ješprenj	"	"	28—
Krompir	"	"	4—
Mleko 1 l	"	"	—20
Surovo maslo 1 kg	"	"	3:50
Maslo	1 "	"	3—
Govedina I.	1 "	"	1:76
Govedina II.	1 "	"	1:70
Teletna I.	1 "	"	2—
Teletna II.	1 "	"	1:80
Svinjina I.	1 "	"	2—
Svinjina II.	1 "	"	1:80
Prekajena svinjina I. 1 kg	"	"	2:20
Prekajena svinjina II. 1 "	"	"	2—
Slanina I.	1 "	"	2—
Slanina II.	1 "	"	1:70
Jajca 9 kom.	"	"	—80

Na tedenski semenj v Kranju, dne 13. oktobra 1913 se je prignalo: 102 glav domače govedi, 29 glav bosanske govedi, 65 glav hrvaške govedi, 1 teleta, 187 prešičev, 1 ovac. — Od prignane živine je bilo za mesarja: 60 glav domače govedi, 0 glav bosanske govedi, 5 prešičev. — Cena od 1 kg žive teže 90 v za pitane vole, 80—84 v za srednje pitane vole, 70—72 v za nič pitane vole, 58 v za bosansko (hrvaško) goved, K 1'08 za teleta, K 1'18 za prešiče pitane, K 1'40 za prešiče za rejo.

DOPISI.

Iz Škofje Loke. Županska kriza v Škofji Loki. Kar se nam je že nekaj časa sem obetalo, to se je tudi v resnici zgodilo. Po milosti našega mogočnega župnika Šinkovca izvoljeni klerikalni občinski moške našega mesta so bili izbrali za župana najboljšega moža iz svoje srede, g. Josipa Guzelja. In še ta, ki je splošno znan kot zelo pohleven in miroljuben mož, se je moral končno naveličati vednih prepirov in šikan ter se je za podeljeno mu župansko čast vsem loškimi klerikalcem prav lepo zahvalil. To se je zgodilo v soboto, 11. t. m. zvečer. Od zadnjih volitev vedno trajajoča kriza na našem rotovžu je torej s tem dospela do svojega viška, kajti sedaj je naše mesto brez — župana. Na milost in nemilost je mesto Škofja Loka izročena župniku Šinkovcu in njegovemu zvestemu oprodi Tomaževemu Pepetu. Daleč smo prišli! Sedaj pričakujemo le še, da ostali možje, ki jih smatramo vsekakor za bolj resne, kakor je kakšen šivankarček Kapar, izpolnijo to, kar govorijo in da odložijo svoja odborniška mesta, ako količkaj simpatizujejo s svojim

bivšim županom. Videli bomo, ako držijo kaj na svoje besede in na svojo čast! Vsi značajni odborniki bodo sledili zgledu županovemu in njegovega brata in zgledu najbolj poštenega loškega klerikalca Sinkovčevega Gašparja, ki je prvi spoznal, da s takim občinskim odborom, kakršnega je sklanfal naš bojeviti župnik ni mogoče orati in dosežati kakšnih uspehov. Za vse volilce mesta Škofje Loke so pa dogodki, ki se kar zaporedoma vršijo na rotovžu, prav jasni dokazi, da župnikova politika ni piškavega oreha vredna. Ko bodo župnik in njegovi podrepniki agitirali za bližajoče se deželnozborske volitve ter beračili za glasove klerikalnemu kandidatu, naj jim volilci to tudi očitno in naravnost povedo. Klerikalne more se je treba otresti, čimpreje tembolje!

Konec francoske vlade na Kranjskem 1. 1813.

Velikanski poraz Napoleonov na Ruskem in vedno večje sovraštvo drugih narodov zoper samosilnika sta končno napotila Napoleona I., da je zbral krog sebe najboljše poveljnike v odločilni boj. Napoleon je marca 1. 1813. pozval Bertranda k francoski vojski v Nemčijo, in kot njegov naslednik je prišel v Ljubljano 23. marca maršal Junot.

Junot je zatiral Kranjce ter zahteval večje vsote denarja in druge potrebščine od prebivalcev, ki že niso več zmogli visokih davkov. Da bi pomnožil francoske dohodke, je pobiral tudi razne dragocenosti in umetnine po kranjskih cerkvah. Ko so hoteli Francozje oropati Marijino cerkveno na Bleškem otoku, so skrile pogumne Blejčanke vse ladje, zvonile plat zvona in povzročile tako razjarjenje med prebivalci, da so francoski uradniki opustili svojo namero in prepustili domačinom vse cerkvene dragocenosti proti neveliki odškodnini.

Kmalu zbesnelega Junota je nadomestil Fouché, ki je prišel 29. julija v Ljubljano in tam ostal do 25. avgusta. V tem je tudi Avstrija pristopila zaveznikom 12. avgusta, in začel se je odločilni boj zoper Napoleona I. Od vseh strani se je bližala cesarska vojska Kranjskemu, da ga osvobodi francoskega gospodstva. Ljubljanci 15. avgusta še niso ničesar vedeli o novi vojni in so slovesno praznovali Napoleonov dan — pač zadnjikrat. Napoleon I. je prepustil obrambo ilirskih pokrajin italijanskemu podkralju Evgenju, ki je z vojsko 53.000 mož zasedel glavne prehode čez Ljubljano in Pontabelj v Italijo. V tej francoski vojski je bilo mnogo Hrvatov in Slovencev, ki so le čakali prilike, da se zopet združijo z Avstriji. Prebivalstvo ilirskih pokrajin je pospeševalo prodiranje Avstrijcev, kjer je le moglo. Tako je bilo mogoče, da je za polovico od Evgenove vojske manjša avstrijska vojska dosegla tolike uspehe.

Napoleonova zvezda se je bližala zatonu. Že v avgustu se je avstrijski general Hiller polastil Koroškega. Avstrijci so premagali Francoze na Ljubelju. Za ta tudi strateško važni prelaz se je vrel hud boj. Vse je bilo pripravljeno, da se v slučaju sile razstrela Dolžanov most pri Trziču. General Hiller je poslal oddelek vojaštva skozi Suho v Savsko dolino, drugi oddelek pa je vodil polkovnik Paumgarten z Železne Kaplje čez Jezersko in Kokrsko sedlo proti Kranju, katerega so se polastili Avstrijci.

Potem pa so bili Francozje poraženi 8. septembra pri Utiku, ne daleč od Ljubljane. Evgen je poslal iz Kranja, katerega so bili zopet zasedli Francozje, generala Belotija s 7000 vojakov proti avstrijski vojski generala Foelseisa, ki je bil tedaj pod Brdom. Francozje so prišli okoli Vranščice šele pri Trzinu na glavno cesto, kjer so jih v hrbtu napadli Avstrijci in hudo porazili. Uničili so Belotijev polk ob hudem dežju, generala pa ranili in ujeli. Francozje so imeli 55 mrtvih in 260 ranjencev. Avstrijci so ujeli 650 pešcev in 80 konjikov in dobili dva topova in mnogo streljiva. V tem boju so se posebno odlikovali Trzinci in Mengišani. Dne 13. septembra je premagal Milutinovič Francoze pri Smarju, Rebrovič pa pri Višnji gori 16. septembra. Polkovnik Starhemberg je porazil sovražnika pri Velikih Laščah 25. septembra in ga podil do Kumpolja. Tako so Francozje izgubili Dolenjsko.

Dne 28. septembra je zmagala naša vojska pri Cerknici na Notranjskem. General Hiller je prišel v tem na Gorenjsko. Frimont je 23. septembra premagal Francoze pri gorenjskih Jesenicah, zasedel Bohinjsko dolino in poslal oddelke do Tolmina in Kobarida. Avstrijski oddelki so že bili južno od Karavank v Trziču in Preddvoru. Podkralj Evgen je bil torej od vseh strani obdan od Avstrijcev in, ker se je bal, da mu naša vojska zabrani umikanje v Italijo, je zapustil z velikim delom svoje vojske Ljubljano 28. septembra in se umikal po tržaški cesti čez Planino iz Kranjskega. Dne 2. oktobra je bil francoski glavni stan v Razdrtem in 4. oktobra pri Sv. Križu. Drugi francoski oddelki so se po Savski dolini umikali čez Rateče in Fužine proti Trbižu. General Foelseis je takoj začel popravljati savski most pri Črnučah in se napotil proti Ljubljani. Na Ljubljanskem gradu ostala mala posadka se je še branila s topovi, ka-

terim so odgovarjali avstrijski topovi z Golovca. Francoska posadka se je še držala do 5. oktobra. Tako je nehala tretja francoska okupacija Kranjskega, ki je trajala približno štiri in pol leta. Kmalu potem je bil Napoleon I. premagan v tridnevni velikanski bitki pri Lipskem (16. do 18. oktobra), ki se je končala z Napoleonovim umikanjem na Francosko.

DNEVNE VESTI.

Deželni zbor kranjski razpuščen. Minolo soboto je prinesla dunajska „Wiener Zeitung“ vest, da je kranjski deželni zbor razpuščen. Normalna doba deželnega zbora bi bila potekla šele aprila meseca, a klerikalcem se mudi. Dežela je pred bankrotom in neobhodno so potrebne nove deželne doklade. To pa se mora zgoditi čimprej. Potem imajo šest let časa in računajo s tem, da bo naš kmet v tej dolgi dobi to obremenjeje pozabil. Ako tu klerikalci ne delajo na medvedovo kožo!

Deželnozborske volitve. Deželnozborske volitve se vrše že v prvi polovici meseca decembra. Volitve v splošni volilni kuriji bodo v ponedeljek 1. decembra, v kmetskih občinah v torek, 9. decembra, mesta, trgi in trgovska zbornica volijo v torek, 16. decembra, veleposestvo voli v ponedeljek, 22. decembra. Volilni imeniki imajo po ukazu vlade biti sestavljeni do sobote 2. novembra.

Mudi se jim. Deželni zbor je še zboroval, ko je dr. Šušteršič že moledoval na Dunaju, da naj se deželni zbor čim preje razpusti, klerikalcem se mudi. Bojijo se sodne razprave proti dr. Kreku, ki bi ljudem nekoliko odprla oči. Najhujše pa je to, da jim je zmanjkalo denarja. S svojim razpisnim gospodarstvom so razmetali milijone in sedaj stojijo pred prazno blagajno. Potreba bo zvišati deželne doklade, kar pa se seveda ne sme izvršiti pred volitvami. Po volitvah bodo seveda navili davčni vijak, in kmet bode moral pošteno plačati dosedanje deželne dobrote.

Kmetje, spametujmo se! Deželnozborske volitve so pred durmi. Pokažite klerikalnim agitatorjem vrata in volite svoje može, ki bodo znali zastopati kmečke interese.

Klerikalci so že na delu. Klerikalci že prirejajo shode za deželnozborske volitve. Slabo vest imajo in mudi se jim, razširiti med ljudstvom krive nazore in napačno mnenje ter ljudstvo nalagati glede deželnega gospodarstva. Kaj pa bi tudi bilo, če bi ljudstvo izvedelo resnico, če bi spoznalo to gospodarstvo, če bi se prepričalo, kako je goljufano. Zato se klerikalcem tako mudi z vsem, tudi s shodi.

Stoletnica bitke pri Lipskem. Danes je poteklo sto let od kar se je vršila bitka pri Lipskem, ki je strmoglavila Napoleona I. V nemških listih je sedaj silno mnogo čitali o tej bitki, malo pa o tem, da je bil Napoleon že prej premagan na Ruskem, da so Rusi njegovo veliko armado že razbili in uničili in da je razpolagal samo še z zadnjimi ostanki svojih vojaških sil, ko sta se Avstrija in Prusija pridružili Ruski. Današnji dan praznuje se na kranjskih šolah kot patriotičen praznik. Namesto poduka bo ta dan proslava stoletnice — kar je bila Kranjska osvobodjena izpod francoskega jarma.

Kamila Theimer in „Gorenjec“. Na tiskovno tožbo gdčne Kamile Theimer je bila kakor smo svojedobno poročali, določena proti g. Janko Florjančiču, odgovornemu uredniku „Gorenjca“ in grobokopu v Kranju porotna razprava na dan 1. septembra 1913. Obtoženi odgovorni urednik je tedaj vse poskusil, da bi preprečil to porotno razpravo. Čeprav se je na sodni zapisnik odrekel svoji pravici do ugovora proti obtožbi, je vendar potem osmi dan vložil pismen ugovor. Kakor je znano, je graško višje deželno sodišče zavrglo ta ugovor kot zakonito nedopusten. V ponedeljek, dne 1. septembra t. l. bi se imela vršiti porotna razprava proti g. Florjančiču. Ob 12. uri je pa naenkrat prišel g. Florjančič s pismenim predlogom, da naj se namesto pristojnega ljubljanskega porotnega sodišča deleguje drugo porotno sodišče izven okoliša graškega in tržaškega nadsodišča. Ta svoj predlog je pa obtoženi urednik utemeljeval s prav čednimi, četudi nedokazanimi napadi na ljubljanske porotnike, češ da so nahujskani po časopisju, da so na stvari interesirani in da jim bo vsled tega težko nepristransko sodbo izreči. S takimi pavšalnimi sumničeni, ne da bi navedel le eno konkretno dejstvo, je obtoženi urednik blatil poklicane ljudske sodnike. V svoji protizjavi na ta neosnovani delegacijski predlog obtoženega urednika je gdčna Kamila Theimer po svojem zastopniku g. dr. Korkalju prav temeljito dokazala in tudi obsodila nepravico te zahteve raz stališče veljavnih zakonov in pri tem pribila še velezanimivo dejstvo, da ona kot rojena Dunajčanka in torej tujka v kranjski deželi, ni imela nobenega pomisleka, stopiti pred kranjsko poroto, ker doslej še nikdar ni slišala, da bi bili kranjski porotniki pristranski, podkupljivi, krivoprišežniki! Še le domačin je moral priti in vreči brez dokazov, brez navedbe konkretnih okolišnih blato na neomadeževani ščit ljudskih sodnikov iz dežele Kranjske! Sedaj je pa svojo končno be-

sedo v ti delegacijski zadevi spregovorilo c. kr. najvišje in kasacijsko sodišče na Dunaju. Ta naš najvišji sodni dvor je zavrgel delegacijski predlog obtoženega odgovornega urednika „Gorenjca“, češ da ni nobenega važnega razloga, da bi se to kazensko zadevo odvzelo pristojnemu sodišču in jo odkazalo drugemu sodišču iste vrste. S to odločbo najvišjega in kasacijskega dvora so pa kot neosnovani zavrtnjeni in obsojeni tudi oni nedokazni napadi, ona pavšalna sumničnja na naše ljudske sodnike, katere je obtoženi odgovorni urednik nagromadil v svojem delegacijskem predlogu. Naši krivično osumljeni in krivično napadeni ljudski sodniki pač niso mogli dobiti od bolj poklicane strani popolnega zadoščenja za vse te napade, kakor je ravno naša vrhovna pravosodna inštanca. Seveda tudi v tem slučaju ni bil urednik Janko Florjančič oni, ki je vse to zakrivil. Tako kakor so ga naredili proti svoji volji za urednika, ravno tako so mu postavili dr. Pegana za pravnega svetovalca. In mož si niti pomagati ne more, ker je kot grobokop popolnoma odvisen od klerikalne gospode, ki osobito sedaj, ko gre njih slava počasi a dosledno h koncu, kar besni.

Osebna vest. Naš dobri znanec g. Hinko Rebolj, oficijal in blagajnik na ljubljanskem kolodvoru je imenovan za postajenačelnika na ljubljanskem dolenskem kolodvoru.

Čudežna Johanca iz Vodice. O tej najnovejši svetnici kranjskih klerikalcev se čujejo čimdalje lepše stvari. Vodila je naše, na vsako besedo, ki pride iz posvečenih ust, prisezajoče ljudstvo za nos, da je bilo veselje. Celu duhovniki sami so ji nasedli. Tako je neki kaplan hranil dolgo časa s telečjo krvjo namočen robec v miznici in se ga je znebil šele, ko zaradi groznega smrada ni mogel več strpeti v sobi. Nadalje je Johanca strigla backe tudi v Ljubljani kolikor je dosedaj znano v Lihtentnovem zavodu in pri nekem kanoniku. Kuharica tega gospoda pripoveduje, kakšne skrbi je imela s pripravljanjem jedil, kadar je bila „svetnica“ v posetih. V celi hiši je moral vladati mir kot v cerkvi. — Zanimivo je tudi, kako je povzročala ta svetnica krvavenje. Imela je na hrbtu nekaj mehur pritrjen in s krvjo napolnjen. Iz tega mehurja so bile do krvavečih mest napeljane cevke in sicer na čelo pod lasmi, na prsi pod srjaco in na noge pod nogavicami. Ko se je „zamaknila“, se je v „bolečinah“ zvijala in s tem pritiskala na mehur, da je poganjala krvavo tekočino po cevkah na „krvaveča“ mesta. Izpod las, srjace in nogavic molečih cevok se seveda ni videlo, ker so bile okrvavljene. Če ji je v mehuru zmanjkalo „svetniške“ krvi, je pa prilila iz steklenice, ki jo je imela pod rjuho pripravljeno. — Da pri vsej tej komediji ni smelo manjkati našega dičnega vladike in vrhovnega klerikalnega poglavarja na Kranjskem, je samoobsebi umevno. Tako poroča „Zarja“ sledeče: Ko je bila Johanca še svetnica in telečja kri še njena kri, je romal na božjo pot v Vodice tudi ljubljanski škof dr. Jeglič, kojega je trpljenje svete Johance tako prevzelo, da si je izprosil od nje dve prešvicani in s telečjo krvjo namočeni srjaci ter ju odnesel obenem s kosom zamazane rjuhe kot relikvijo v svojo „prestolico“ v Ljubljano. Da je dr. Jeglič doktor svetega pisma, ga deloma opravičuje, ker je za razumevanje te vede prvi pogoj neomejena naivnost in otročja lahkovernost. Tudi nas ne sme motiti, da je naš pobožni romar član magnatske zbornice, ker vemo, odkod se ta korporacija rekrutira. Smiliti se nam morajo le ovčice, ki imajo tako zarobljenega pastirja. — Tako je vodiška Johanca šest mesecev neomejeno obvladala možgane naših klerikalcev. Vse je hitelo k njej ter jo prosilo, da naj posreduje v tej ali oni prošnji. Ni mnogo manjkalo in gregorijanski koledar bi bil vseboval eno svetnico več. Johanca pa je prav spretno uporabljala to neumnost. Izprešala je tisočake iz revnega ljudstva ter zagotovila rešitev iz vic in dostop v nebesa. Skoro neverjetno je, da vodiški župnik ne bi bil vedel za to goljufijo in vprašanje je, ako ni bila to skupna trgovina z delitvijo profita. Vsekakor smo lahko radovedni na sodnijsko obravnavo, če sploh pride do nje. Prav mogoče je namreč, da bodo duhovniški krogi sleparico, ki bi jim lahko mnogo škodovala, tako dobro skrili, da se bo roka pravice zastonj trudila, dobiti jo v pest.

Popačenje slovenskih krajevnih imen. Ravnateljstvo c. kr. drž. železnic je izdalo lepak Gorenjske in južne Koroške. Kakor je že v navadi avstrijskega erarja, so tudi na tem lepaku tako skrupcana krajevna imena, da se človeku kar lasje ježe. Tako n. pr. rabi za Pišenco Pischentzta, za Golico Kahlkogel, Rogica, Vertatsche itd. Umestno bi bilo, da navedeno ravnateljstvo te napake prihodnjic odpravi ter namesti samo pravilna krajevna imena.

Nekoliko več vzgoje. Nek ravnokar iz Amerike došli Slovenec nam pripoveduje, kako na vsakodnevem svojem izprehodu v najbližjo okolico Kranja, čuje iz ust komaj ped visokih fantičev vedne kletvine. Gotovo da dečki niso sami toliko pokvarjeni, a slab vzgled vpliva nanje. Ob nedeljah in praznikih pridejo iz okoliških vasij kmetski fantje, ki si kaj domišljujejo na to, če se prav pošteno priduse. Od teh pobere potem mladina izraze in jih v otroški nevednosti reproducira v svoji

družbi. Zatorej, starši, pozor na mladino in malo več vzgoje.

Dnevni red seje c. kr. okrajnega šolskega sveta v Kranju, dne 20. oktobra t. l. 1. Poročilo o važnejših kurentno rešenih zadevah. 2. Poročilo o prošnjah za priznanje službenostarostnih doklad več učnim močem. 3. Poročilo o nasvetu glede pomakneju nekaterih učiteljev in učiteljic v višje plačilne razrede. 4. Poročilo o nadzorovanju ljudske šole pri Sv. Ani. 5. Poročilo o popolnitvi učnega mesta na deški ljudski šoli v Kranju. 6. Poročilo o ženskih ročnih delih na šolah, kjer ni v ta namen izprašane učiteljice. 7. Slučajnosti.

Most na okrajni cesti Kranj-Hrastje se v Kranju v takozvanem Lajhu nahaja v skrajno slabem stanju. Sredi mostu se nahaja skoraj pol metra dolga in več centimetrov široka luknja, ki je za ljudi in živali posebno usodna. Ker je promet na tej cesti posebno sedaj vsled gradbe vodovoda za Hrastje zelo živahen, je res pravi čudež, da se že ni pripetila kaka nesreča. Gorje prejšnjemu načelniku, če bi bil kaj takega gledal, sedaj pa je vse dobro. Da, da, časi se izpreminjajo, toda vedno na slabo za ljudstvo.

Umrla je minolo soboto v Zgornjem Bitnjem, gospa Marija Eržen, rojena Inglič, tašča gg. Ivana Rakovca in Antona Majdiča v 72. letu. Naj v miru počiva!

IV. občni zbor društva „Godba prostovoljne požarne brambre v Kranju“ se je vršil minulo nedeljo „Pri Matijčku“. Tajnika namestnik Janko Sajovic naznanja, da je med letom odstopil kot predsednik in Fran Crobath ml. kot tajnik in da je on prevzel začasno tajništvo. Nadalje poroča, da je podpredsednik Ivan Holz hacker odpotoval k pogrebu svojega brata. Konstatuje sklepčnost in otvori zborovanje. Zapisnikarjem imenuje Jurija Depoli-ja, overovatelja zapisnika pa Pavla Bizjaka ml. in Ivana Pernuša. Nato pozdravi navzoče zborovalce ter jim poroča o društvenem delovanju v preteklem letu, se zahvali mestni občini za letno podporo kakor tudi podpornim članom, izvršujočim članom za marljivo sodelovanje in „Slogi“ za blagohotno prepustitev inštrumentov. Predno preide k nasledni točki dnevnega reda, spominja se v toplih besedah umrlih društvenih dobrotnikov g. Rudolfa Zebala in g. Marije Nadižar ter prosi navzoče zborovalce, da se v znak sožalja dvignejo raz sedežev kar tudi store in da se ta čin pietete zabeleži v zapisnik občnega zbora. — Poročilo tajnika. Tajnika namestnik Janko Sajovic poroča o lanskoletni volitvi. Odbor je sklepal o društvenih zadevah v trinajstih sejah. Godba je nastopila v 53. slučajih in sicer: pri 15. promenadeh koncertih; pri 14. društvenih prireditvah; pri 4. nastopih prost. gas. in reš. društva; pri 2. procesijah in pri 2. pogrebih ter 16. na lok. Društvo je napravilo plesni venček in tombolo, katerih uspeh je bil nepričakovano lep. Poročilo se soglasno sprejme. — Poročilo blagajnika. Namesto k vojakom odišlega blagajnika Rici Mayr-ja poda blagajniško poročilo Jurij Depoli in poroča, da je bilo v preteklem društvenem letu skupnih prejemkov K 7.916,13, skupnih izdatkov pa K 7.503,14. Poročevalec omenja še, da so poravnani vsi računi in da društvo nima nobenega dolga več. Blagajniško poročilo se z odobravanjem vzame na znanje ter soglasno odobri. Nato se poročevalec še posebej zahvali sl. mestni občini, sl. kreditnemu društvu in sl. prost. gasilnemu in reševalnemu društvu za podpore in darila, kakor tudi kranjskim kočijažem za prispevek čistega prebitka plesnega venčka, prirejenega v prid naše blagajne. — Poročilo arhivarja. Arhivar Janko Bidovec poroča, da se nahaja arhiv v najlepšem redu ter da obsega: 46 inštrumentov na pihala in 6 inštrumentov na godala; skupaj 52 inštrumentov in 1 kontrabas (razdrt) in 2 loka ter 1 tamburin. 69 koncertnih komadov ter 69 koračnic, skupaj 138 komadov (note) za na pihala in 79 komadov za na godala; skupaj tedaj 217 komadov. Poročilo se soglasno ter z odobravanjem sprejme. — Volitev odbora. Pavel Bizjak predlaga, da se vrši volitev z vzklikom. Soglasno sprejeto. Nato predlaga, da se izvolijo v odbor naslednji: za predsednika Fran Holz hacker, za podpredsednika Ivan Jagodic, za tajnika Janko Sajovic, za blagajnika Jurij Depoli, za arhivarja Janko Bidovec. Izvolitev se soglasno sprejme in odobri. Nato se na predlog Jurija Depoli izvolijo pregledovalcem računov Josip Cvar in Josip Tajnik. — Slučajnosti. Ker se nihče ne zgleda k slučajnostim, se zahvali tajnikov namestnik Janko Sajovic navzočim zborovalcem za udeležbo ter prosi izvršujoče člane, da tudi v naprej ostanejo tako zvesti društvu, kakor so bili doslej; podpornim članom se pa zahvali za njih podporo ter jih prosi, da naj še v bodoče podpirajo to prepotrebno institucijo in naj pridobe še nove podporne člane, da se bode društvo vsaj nekoliko v gmotnem oziru laglje gibalo kakor dozdaj in zaključil IV. redni letni občni zbor.

Iz Cerkelj. Utonila je v vaškem potoku triletna hčerka hišnega posestnika in trgovca Jakoba Kristana. Dekle se je igralo ob vodi in padlo vanj. Klub takojšnji pomoči jo ni bilo mogoče obdržati na življenju.

Požar. V četrtek je okolu 10. ure začelo goret v Stobu pri Domžalah pri posestniku Ignacij Lovšetu. Pogobela so vsa gospodarska poslopja.

Roparski umor v Žmincu pri Škofji Loki. V nedeljo zjutraj se je izvršil tako predrzen in zavraten roparski umor, kakršnega še ne pomnijo ljudje v okolici. Nek neznan lopov se je splazil zjutraj po prvi maši v kuhinjo dobro znane gostilne pri „Jurju“ v Žmincu. Gospodinja Marija Krajnikova, ki gospodari slepemu bratu Matiji Dolencu, je stala pri ognjišču in je pripravljala zajtrk za svojega otroka. Napadalec se je približal čisto tiho gospodnji in jo je udaril z vso silo z neko težko, trdo in robato stvarjo po glavi. Žena je padla, ne da bi se kaj zavedla. Napadalec ji je popolnoma prebil lobanjo, tako, da so izstopili možgani. Našli so jo mrtvo. Po umoru je vlomil napadalec v omaro, kjer sta imela zakonska denar in je ukradel 90 K in tri škatlje cigaret. Umor in rop je izvršil ropar tako hitro in tiho, da ga ni slišal niti deček, katerega je nagnal ropar, ko je vstopil v sobo, niti teta, ki stanuje pod kuhinjo. Ta nečuvven umor je povzročil v soseščini in v Loki, gostilna je kakih 15 minut oddaljena od Loke, silno razburjenje. Orožništvo je takoj uvedlo preiskavo. O zločincu nimajo nobenega sledu. Poklicali so tudi ljubljanskega policijskega psa, znano „Hekso“, ki pa ni imela nobenega uspeha. Psa so pripeljali popoldne v Škofjo Loko. Na licu mesta so psa takoj spustili v kuhinjo. Pes je dobil neki sled in je tekel naravnost v gozd. Tam pa je pes sled izgubil, ker je bilo preveč sledov tako človeških, kakor tudi od divjačine. Tudi je bilo preveč ljudi, kajti okrog hiše se je kar trlo radovednega ljudstva. Psa so odpeljali nazaj v Ljubljano, orožništvo pa je uvedlo strogo zasledovanje in upa, da bo v kratkem zasledilo predrznega roparja.

Ponesrečil je na potu od Železnikov do Martinjega vrha rudar Riffel. Padel je tako nesrečno, da si je zlomil levo roko. Prepeljali so ga v dež. bolnišnico.

Požar. V torek, 14. t. m. ob 10. uri dopoldne je izbruhnil požar pri posestniku Petru Boncelju, vulgo Jegliču v Spodnjih Dupljah. Ogenj se je hitro razširil in v kratkem času uničil hišo, gospodarska poslopja, dva stroja, vse gospodarsko orodje, veliko množino žita in sena ter več obleke. Škoda se ceni nad 12.000 kron. Nevarnost za celo vas je bila velikanska. Navedeno poslopje se nahaja namreč sredi vasi, ki šteje nad 60 številk, kojih večina je še s slamo krita in so nekatere komaj 4 do 5 metrov oddaljene. Domače gasilno društvo je takoj prihitelo na lice mesta z dvema brizgalnoma, ter omejilo ogenj na goreče poslopje. Tudi gasilno društvo iz Nakla je prišlo na pomoč. Hvala mu! Pri takih prilikah se šele spozna, kolike vrednosti so gasilna društva po deželi. Ogenj sta zanelila 7 in 3 letna domača sinova, ki sta se na podu igrala z vžigalicami. Boncelj je bil zavarovan za malenkostno svoto 3000 kron.

Poboj. V Beli Peči je pikipalo več domačih fantov. 33letni znani alkoholiker A. Egger se ga je zopet tako nasrkal, da sta ga morala dva tovariša peljati domov. Tu sta ga zaprla v sobo. V svoji pijanosti je pa začel v sobi razgrajati tako silovito, da je njega spremljevalec, v vojake potrjeni Fr. Müller iz Nesselkala odprl sobna vrata. hoteč ga pomiriti. V tem trenutku ga razgrajalec useka s sekuro ravno pod srce. Rana je nevarna. To je bilo plačilo pijanca za prejete usluge.

Iz Rateč. Čez poletje zaženo Ratečani svoje ovce v Mangartsko skupino. Jeseni jih zopet poščejo in spravijo v dolino. Pred kakimi tremi tedni so pogrešili nad 50 ovac. Mislili so že, da so ukradene in odgnane čez mejo. Ves trud iskanja je bil zaman. Pretekli teden pa je nekdo opazil, da krokarji krožijo visoko v Mangartu. In res. Visoko v takozvanih Žagačah v plazju, kjer je več sneg, najdejo 50 ovac — mrtvih. Poginile so vsled lakote, ker se niso mogle rešiti iz globoke kotline. Le dve so našli še malo živi. Ovcjih odpadkov je bito skoro en voz. Uboga živina, koliko je morala trpeti, da je poginila. Širomaki so pa tudi lastniki. Samo en gospodar je ob 29 ovac.

V Ratečah bo v nedeljo, 19. t. m. cerkveno proščenje in letni semenj. Kdor hoče užiti nekaj veselih uric, tedaj v Rateče. Vreme krasno.

Požari. 4. oktobra nastal je na podu posestnika Mihe Bohinca v Mačah na dosedaj nepojasnen način ogenj, ki bi bil lahko napravil veliko škodo, če bi ga ne bi bili domači in sosedje takoj zapazili in hitro odušili. Škoda je neznatna. — 6. oktobra nastal je v shrambi za seno barona Borna pri Sv. Ani na še nepojasnen način požar in užgal tam hranjeno seno. Ogenj so pogasili domačini, ki so obvarovali v neposrednji bližini stoječo drugo shrambo. Škoda se ceni na približno 1000 kron. — 9. oktobra je udarila strela v kozolec posestnice Marije Vilfan v Stražišču in ga užgala. Domačinom se je posrečilo kozolec deloma rešiti, vsled česar znaša škoda le kakih 100 kron.

Desno roko zmečkal je stroj 20letnemu posestnikovemu sinu Franu Križnarju v Stražišču pri rezanju zelja, ko je vsled neprevidnosti vtaknil roko med gonilna zobčasta kolesa. Oddali so ga v deželno bolnišnico.

Živinski sejmi v Sežani so zaradi obstoječe kužne bolezni v gobcu in na parkljih za parkljasto živino v celem političnem okraju Sežana do preklica prepovedani.

Nedeljski počitek v obrtnih obratih. Dne 1. oktobra 1913 sta dobili moč ministrska naredba z dne 12. septembra 1912, drž. zakona št. 186, s katero se je izvršitveni ukaz k zakonu o uravnavi počitka ob nedeljah in praznikih v obrtnem obratu deloma izpremeninjal in dopolnil in ministrska naredba z dne 14. septembra 1912, drž. zak. št. 187, s katero so se na podstavi § 74 a obrtnega reda izdana posebna določila deloma izpreminjala glede odmorov v delu v obrtnem obratu. Ker morajo v smislu § 88 a, lit. c. obrtnega reda delavni redi vsebovati tudi določila glede odmorov, opozarjajo se vsi oni obrati, za katere je predpisano v § 88 a in 96 c obrtnega reda, da morajo imeti delavni red, na začetkoma omenjena zakonska določila z nalogom, da dosedaj veljavne in obrtno-oblastveno odobrene delavne rede takoj spravijo v sklad z novimi določili, odnosno jih pripravijo ali popolnijo v tem smislu. Najkasneje do 25. oktobra 1913 predložiti politični oblasti po dva izvoda izpremenjenega delavnega reda v odobrenje. Proti onim podjetnikom, ki te dolžnosti ne bi izpolnili, postopalo se bode kazenskim potom.

Zemljiške posestnike se opozarja na sledeče postavne določbe. 1.) V smislu postave z dne 17. junija l. 1870, dež. zak. št. 21 so vsi posestniki, vživalci in najemniki zemljišč zavezani, do konca meseca aprila svoje sadno in lepševalno drevje, grmovje, žive in druge plotove, lesene hiše, stene na vratih, na polju in na travnikih očistiti zaprednih gosenc, mrčesnih jajc in zapredkov in sežgati ali kakor si bodi pokončati in to delo do konca maja dovršiti. Ravno tako se morajo hrošči takoj, kadar začnejo letati, pokončati. Posebno je treba paziti na zarod hroščev, na črve (podjede ogrce), katere se mora pri oranju in kopanju precej za plugom izbirati in pokončati. Kadar bodo hrošči letali, imajo posestniki, vživalci in najemniki zemljišč dolžnost, iste od dreves in grmov, bodisi na vrtu, na polju, na travnikih ali ob robu gozda, vsaki dan otrsati, zlasti v ranih urah, in jih potem pokončati ali pa v kmetijske namene vporabiti. 2.) Imenovane osebe imajo tudi v smislu zakona z dne 11. februarja l. 1883, dež. zak. št. 10 dolžnost predenico, ako se najde na poljih, na pašnikih, na poljskih nasipih in na drugih zemljiščih, takoj zatreti, vsaj predno začne cveteti. 3.) Nadalje se opozarja na veliko škodljivost krvne uši. Ta škodljivec se najzanesljivejše pokonča z Nesslerjevo tekočino, katero dobijo poljedelci pri c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, predno se pa napadeno drevo s to tekočino namaže, se mora z krtačo dobro očistiti in treba je tudi drevesa dobro pognojiti, da postanejo bolj trdna proti krvni uši. Od krvne uši uničena drevesa naj se previdno izkopljejo in sežgejo, zemlja pa se naj potem pognoji z močnim tobačnim lugom ali s petrolejem. Radi dobave tobačnega ekstrakta naj se obrnejo sadjereji na c. kr. kmetijsko družbo v Ljubljani. Tudi za pokončavanje krvne uši veljajo določila postave z dne 17. 6. l. 1870, dež. zak. št. 21. 4.) V smislu postave z dne 20. julija l. 1910, dež. zak. št. 27 je prepovedano, jajca, vališč in gnezda vseh divje živečih, za poljedelstvo koristnih ptic jemati, pokončati, prodajati ali kupovati. Tudi se ne smejo take ptice niti loviti, niti umoriti, niti žive niti mrtve prodajati ali kupovati. Lastniku, upravičencu, vživalcu in njiju pooblaščenca pa je na voljo dano, tedaj, kadar ne vane ptice, odstraniti tista gnezda, ki so znešena na hišah ali poslopjih ali v njih sploh ali po dvoriščih. Jajca galebijh vrst ne spadajo pod prepovedne določbe glede odstranjevanja in pokončavanja, prodajanja in kupovanja jajc, vališč in gnezd, nadalje mladičev. Od varstva so izzyete v dodatku k omenjeni postavi navedene ptice, tuje (eksotne) ptice, pičice, ki se po lovskem zakonu smejo loviti in perutnina (domača kuretnina). Gotove izjeme od omenjenih določil zamore dovoliti v smislu § 3, 6, 7, omenjenega zakona c. kr. okrajno glavarstvo, oziroma c. kr. deželna vlada. 5. Prestopki teh predpisov bodo strogo kaznovani, ako treba, se bode pokončavanje navedenih škodljivih mrčesov ter predenice dalo izvršiti na stroške zamudnikov. Proti prepovedi v posest vzete, na prodaj ponujane ali prodane ptice, gnezda in jajca, potem tiste priprave, ki so se rabile ali so bile določene za lov ali pokončevanje ptic, za razdiranje ali pobiranje gnezd, vališč, jajc ali mladičev, zapadejo brez razločka na to, čegava last da so.

V Kamniški Bistrici se vrši od 16. do 24. oktobra velik lov na divje kože in je te dni hribolazcem sploh prepovedan pohod na teh planinah, ker bi bil vsak od lovskih uslužbencev zavržen, da se ne pripeti kakšna nesreča.

Dva nevarna ptička je celovška policija prijela. To sta vlomilca in napadalca 31 letni Leopold Jereb iz Podgorja, ki je pobegnil meseca julija iz ljubljanske prisilne delavnice, in 29 letni Ivan Pavlič iz Vodice na Kranjskem, ki je pobegnil iz sodnih zaporov v Cirkovcu na Hrvaškem. Poleg na Korškem in po drugih sosednjih deželah izvršenih vlomov in tatvin, sta ta dva vlomila tudi v kamniško glavarstvo, dalje sta izvršila napad pod Rožnikom in sta vlomila v tobakarno na južnem kolo-dvoru v Ljubljani.

Poštna tatvina v Podnartu. V torek ponoči se je pripeljal iz Beljaka v Celovec z izvoščekom

mlad mož, ki je vzbujal posebno pozornost vsled svoje potratnosti. Obiskal je več gostilen in je povsod plačeval za jed in pijačo celim omizjem. Zvečer je dobil neko spremljevalko, s katero je še nekoliko popival, nato pa se je zakopal z njo v mehke pernice neke celovške gostilne. Iz sladkega spanja ga je prebudila drugo jutro policija. Policiji je izpovedal mož, da se piše Osterman, da je pismonoša iz Podnarta in da je vzel svoji ženi denar, s katerim si je privoščil mal izlet po Koroškem. Brzobjavno poizvedovanje pri orožništvu v Kropi je dognalo, da je Osterman poneveril na pošti v Podnartu 236 kron in pobegnil. Pri Ostermanu so našli še 130 kron.

Na Jesenicah je v Savi utonil v sredo popoldne 10 letni šolar Avgust Lončnar, sin tovarniškega delavca Lončnarja. Več šolarjev je brodilo po Savi, katera je vled deževja močno narasla in ki je potegnila Lončnarja v smrt. Truplo so dobili šele drugi dan zjutraj iz Save.

Vlom. Neki tujec, kakih 18 do 22 let star je vlomil te dni v odsotnosti domačih ljudi v hišo posestnika Janeza Čopa iz Rodin v brezniški občini. Preiskal je vse omare in postelje in je odnesel 100 K, dalje še srebrno damsko uro z dolgo, srebrno vratno verižico z zlatim konjičkom, ki je bil na verižici kot privesek in dvoje zlatih, gladkih prstanov. Skupna škoda znaša 180 kron.

Nevarnega ptička je pretekli petek orožništvo v Poljanah aretiralo in sicer dninarja Blaža Erjavca iz Št. Vida nad Ljubljano in ga izročilo okrajnemu sodišču. Za Erjavcem je izdalo že leta 1912 ljubljansko okrajno sodišče tiralico radi tatvine.

Napad. Pretekli petek sta napadla dva moža na državni cesti na konci Urbančkovega vrta v Stožicah posestnikovega sina Franca Kunstlja iz Savelj in to brez vsakega vzroka. Napadalca Štupcova sta Kunstlja tako pretepla z bičem in železnim drogom, da je obležal nezavesten na tleh in da so ga morali prepeljati domov. Oba napadalca je orožništvo aretiralo in ju izročilo deželnemu sodišču v Ljubljani.

Nesreča. V nekem tovarniškem podjetju v Trziču se je ponesrečila pretekli petek neka mlada delavka. Kos železa ji je namreč odletel med delom v desno oko in ga težko poškodoval, da bo delavka najbrže zgubila vid na tem očesu. Dekle je moralo oditi v deželno bolnico v Ljubljano.

Slovensko planinsko društvo objavlja sledeča navodila za poset planinskih koč izven sezone. Zatvorjene so sedaj vse kočice osrednjega društva in društvo sploh ne dovoli vstopa v hotel Zlatorog ob Bohinjskem jezeru in v Aljažev dom v Vratih. V Vratih pa je turistom na razpolago stara Aljaževa koča, ki je tudi pripravljena in nudi skromno prenočišče. Druge planinske kočice so turistom tudi čez zimo pristopne. Ključki se dobijo: Za Aljaževu kočo v Vratih in za Triglavski dom na Kredarici pri Janezu Klinarju, p. d. pri Požgancu v Mojstrani; za Kadilnikovo kočo pri gostilničarju Štefelinu p. d. Kopljarju na Planini; za Orožnovo kočo na Črni Prsti v hotelu Markež v Bohinjski Bistrici; za Kamniško kočo in za Kočo na Vel. Planini pri Prelesniku, p. d. Korlnu v Stahovici. — Poset planinskih koč pa je izven sezone dovoljen samo v spremstvu hraniteljev ključev ali po njih odposlanih oseb ali društvenih vodnikov, ker mora prevzeti spremljevalec odgovornost za varnost turistov ter red v kočah. Brez spremstva se poset koč ne more dovoliti, ker nas skušnje učijo, kako hitro se pripetijo v zimskem času nepričakovane nesreče in ker turisti tudi v kočah potrebujejo pomoč za oskrbo ležišč in kurjavo. Izjeme glede spremstva more dovoliti za vsak slučaj Osrednji odbor. S provijantom se morajo turisti sami založiti, ker se v kočah čez zimo nobeden provijant več ne dopušča. — Koča v Kamniški Bistrici se oskrbuje tudi pozimi, ter je oskrba izročena gospodnji Erjavškovi, ki stanuje 5 minut od kočice v takozvani Uršičevi kmetiji. Koča v Kamniški Bistrici je tudi čez zimo založena s provijantom in pijačo.

Pol stoletja Sokolstva.

Na petdeset let trudapolnega sokolskega dela zre Ljubljanski Sokol. V časih težkih narodnih bojev je razpel Južni Sokol svoja krila, danes vidimo od njega započeto delo krasno procvitajoče širom cele slovenske zemlje. Dovršeno še ni to delo in ne more biti nikdar dovršeno. Ideali so nedosegljivi in Sokolu bo ostalo dokler se menjavajo rodovi v slovanskih narodih, mnogo, mnogo dela za telesno in dušno okrepitev celokupnega naroda. Južni Sokol je moral prenehati, iz njegovega semena pa je vzklil Ljubljanski Sokol in procvital in rasel do današnjega dne.

V soboto 11. oktobra se je vršila v proslavo polstoletnega obstoja Sokola v Ljubljani javna telovadba naraščaja.

Po telovadbi naraščaja se je vršil v veliki dvorani Narodnega doma prijateljski večer, ki so se ga udeležili razen ljubljanskih Sokolov tudi razni gosti, med njimi gosti s Hrvaškega in Srb profesor Gjončić. Ob zvokih neumorne godbe Sokola I. so ostali bratje Sokoli do polnoči v prijateljskem razgovoru. Starosta br. dr. Murnik je pozdravil došle goste, zlasti srbskega gosta in Hrvatce.

Odgovoril mu je v iskrenem govoru hrvaški brat Josip Rumbolt.

V nedeljo, dne 12. t. m. ob pol 11. dopoldne se je vršilo v sokolski telovadnici v Narodnem domu slavnostno zborovanje, katerega se je poleg zastopnikov raznih društev in korporacij ter sokolstva udeležilo toliko ljubljanskega občinstva vseh slojev, da je bila dvorana premajhna in da so se zbirali ljudje pred Narodnim domom, ker niso dobili več prostora.

Slavnostno zborovanje je otvorila starosta ljubljanskega Sokola br. dr. Murnik z nagovorom.

K besedi se je oglasil nato zastopnik češkega Sokolstva brat Štepanek, ki je, risoč trudapolno sokolsko delo, izjavil o slovenskem Sokolstvu sledeče: „Iz malega zasejanega semena je vzraslo mogočno drevo, ki vživa v ostalih sokolskih vrstah slovanskih in v celem telovadnem svetu zasluženost mesto in občudovanje.“

Predolgo bi bilo navajati vse čestitke, ki so jih prinesli posamezni gosti, tudi brzobjavnih pozdravov nam ni mogoče navesti. Oglasil se je nato starosta Hrvaške Sokolske Zveze brat Lazar Car, ki je pozdravil bratsko društvo obenem v imenu Slovanske Sokolske Zveze. Za njim je govoril Srb dr. Srdjan Budisavljević, starosta Sokolske župe krajičke. Podstarosta Hrvaške Sokolske Zveze brat Hanuš je nato dal izraza priznanja sokolskemu delu bratskemu društvu in zlasti njega neumornemu starosti bratu dr. Murniku ter izročil s primernimi besedami srebrn lipov venec z zlatim trakom in napisom: 1863—1913. Ljubljanskemu Sokolu k 50 godišnjici Hrvatski Sokol v Zagrebu. Ko se je brat dr. Murnik primerno zahvalil za krasno darilo je naglašal še načelnik Slovenske Sokolske Zveze brat dr. Oražen zasluge staroste dr. Murnika in delo Ljubljanskega Sokola. Konec sledi.

Razno.

Strašna pomorska nesreča.

Na Atlantskem oceanu se je pripetila veličanska nesreča, ki bi bila dosegla skoro nesrečo „Titanica“. Parnik „Volturno“ last družbe „Urania“ se je med vožnjo iz Rotterdama v New York približno 3000 km od evropske obale užgal. Ogenj je izbruhnil na srednjem delu parnika. Kljub napornemu delu mornarjev in potnikov se je ogenj bolj širil in grozil, da v kratkem uniči cel parnik. Na parniku je bilo 24 potnikov I. razreda, 540 potnikov III. razreda in 93 mož posadke. Skupaj 657 oseb. Potniki so se zbrali na zadnjem delu ladje in obupno klicali na pomoč. Ze so pričakovali usodo ponesrečenih potnikov na Titanicu, ko je prišla prva pomoč. Prišlo je v kratkih presledkih 10 oceanskih parnikov, katerim se je posrečilo, da so rešili 521 oseb, 236 pa jih pogrešajo. Ti so deloma poginili na parniku, največ pa jih je utonilo. Rešitev je bila strašno težavna in sicer vsled hude vročine in vsled silno razburkanega in valovitega morja. Več rešilnih čolnov se je potopilo. Parniki so se mogli približati ponesrečenemu parniku komaj na 100 m. Prvi je prišel na pomoč parnik „Carmania“, ki pa se ni mogel približati gorečemu velikemu. Parniki so razsvetlili z reflektorji morje v okolici in reševali s čolni potapljajoče se potnike. Za rešitev se imajo zahvaliti potniki v prvi vrsti brezžičnemu brzobjavu. Z mrzlično naglico je delal telegrafist znamenja za pomoč in le njemu se je zahvaliti, da je prišlo v tako hitrem času 10 parnikov na mesto nesreče. Liki „Titanicu“ bi bil parnik popolnoma uničen in vsi potniki s posadko vred bi bili zgoreli ali potonili. Rešilni parniki so rešili: „Carmania“ 11 oseb, na tem parniku se nahaja tudi lista oseb, ki so bile na ponesrečenem parniku, „La Touraine“ 40 oseb, „Minneapolis“ 30, „Rappahanock“ 19, „Car“ 102, „Naraganset“ 29, „Avonian“ 59, „Kroonland“, 99 (med temi kapitana) „Grosser Kurfürst“ 105 in „Sendlitz“ 36 oseb. „Evening News“ poročajo iz Fischguarda: Ko je prejela „Carmania“ brezžičen brzobjav parnika „Volturno“ je odplula takoj s polno paro na kraj nesreče. Nastavila je več kurjačev in je plula kljub strašnemu viharju s hitrostjo 20 vozlov. Dospela je do Volturna okoli poludne, ogenj pa je izbruhnil ob pol 10. dopoldne. Ko je prišla „Carmania“ je bil prednji del parnika že popolnoma v ognju in parnik se je silno majal. Vijaki so se zamotali z vrvmi, ki služijo za to, da spravijo rešilne čolne v vodo. Cela sta ostala samo dva čolna, vsi ostali pa so se vsled silnega viharja razbili ob straneh ladje, potniki pa so popadali v razburkano valovje. „Carmania“ se je zastonj trudila, da bi spravila kak čoln k „Volturnu“. Bilo je zaman, operirati je morala iz daljave kakih 100 m. Potniki na Carmaniji so videli obupen položaj, ki so zbežali pred ognjem in se prerivali na zadnjem delu parnika, in klicali obupno na pomoč med tem, ko so mornarji napenjali vse sile, da bi ogenj pogasili. Tekom poldneva je prispelo na mesto nesreče še 8 velikih parnikov. Toda niti en čoln se ni mogel približati „Volturnu“ Ob 9. uri se je vnel tudi srednji del Volturna, nakar je sledila močna eksplozija in s tem je bila usoda parnika zapečaten. Kljub silni eksploziji kotlov se je parnik obdržal na površju. Potniki so bili, kar jih ni v obupnem strahu poskakalo v morje še vedno na zadnjem

delu parnika. Kmalu na to je začela plina polagoma vpadati, nakar se je približalo gorečemu parniku celo brodovje rešilnih čolnov, ki so reševali ponesrečene potnike. — Ogenj je nastal vsled eksplozije na prednjem delu parnika, ter je bilo ubitih več mornarjev in potnikov. Kot zadnja sta zapustila parnik kapitan in plačlini mojster. — Razdalja od Rotterdama do New-Yorka znaša okroglo 3300 km. Od bližnje obali St. Johns je bil oddaljen približno 2000 km. Mesto, kjer se je pripetila nesreča leži okroglo 2000 km severovzhodno od mesta, kjer se je potopil „Titanic“.

Grozna nesreča v zraku.

Včeraj se je zopet ponesrečil eden izmed Zeppelinovih zrakoplovov. V Johanistalu na Nemškem so preizkušali zrakoplov L II. Dvignil se je s posadko 30 mož kakih 300 metrov v zrak ter začel v tej višini goreti. V prihodnjem trenutku je pa tudi že treščil na tla ter pokopal pod razvalinami vso posadko. 29 ljudi je bilo takoj mrtvih, medtem ko je eden tako težko ranjen, da bržčas ne bo ukreval.

Velika nesreča v premogokopu. V premogokopu „Universal“ pri Cardifu na Angleškem so eksplodirali 15. t. m. plini. Ob času eksplozije je bilo v premogokopu navzočih 925 delavcev. Prvi dan rešili so okrog 489 delavcev, ostali pa bodo najbrže izgubljeni, ker so morali rešilna dela, radi razširjajočega se požara ustaviti. Dosedaj so izvlekli 74 mrtvih, v rovu pa se nahaja še 375 mož. Uprava premogokopa izjavlja, da ne upa več na rešitev. V mnogih angleških mestih so v znak žalosti ustavili vse veselice.

Kaj treba mlademu dekletu vedeti, predno stopi v zakonski stan? Nek knjigotržec v Monakovem je inseriral v dnevnikih sledeče oznanilo: „Kaj treba mlademu dekletu vedeti, predno stopi v zakonski stan? Obsežno delo. Proti povzetju 2 mark 40 fenigov.“ Temu naznanilu se mlada dekleta niso mogla ustavljati in knjigotržec je prodal 25.000 izvodov. Kar pa niso naročiteljice pričakovale je bila — kuharska knjiga, ki so jo dobile po poštnem povzetju 2 mark 40 fenigov. Nek konkurent je vsled tega tožil knjigotržca, a mož je lahko dokazal, da niti eno mlado dekletko ni zahtevalo zneska nazaj.

Oporoka grofa Cecconija. Pred apelacijskim sodiščem v Benetkah se je vršila minolo sredo zanimiva zapuščinska obravnava o zapuščini grofa Cecconija, ki je znan pri nas posebno izza časa gradbe Bohinjske železnice. Grof Cecconi je izvršil kakor znano bohinjski predor in je bil posebno v Bohinjski Bistrici dobro znan. Grof Cecconi je prišel iz Italije v Avstrijo kot navaden zidar. Bil je izredno nadarjen, zelo priden, varčen in podjeten. V nekaj letih je postal samostojen podjetnik in se je povzpел kot tak do višine, katero doseže le malo podjetnikov. Izvršil je več izredno velikih in važnih stavb, bil je poseben specialist za ceste in predore. Avstrijska in italijanska vlada sta mu izročili več velikih podjetij. Grof Cecconi je zapustil premoženje 15 milijonov kron. Oženil se je štirikrat. Bil je avstrijski državlján, obdržal pa je poleg tega tudi italijansko državljanstvo, tako da je bil kot avstrijski državlján obenem župan v svoji rodni občini. Zaradi izvrstnih uspehov, ki jih je dosegel pri raznih važnih podjetjih, ga je povzdignil avstrijski cesar v grofovski stan, laški kralj pa mu je podelil laško plemstvo. — Zapuščinska obravnava je bila silno zapletena ravno zaradi tega, ker pri njem ni bilo natančno fiksirano stališče glede državljanstva. Posebne težkoče je tvoril njegov tretji zakon, katerega je sklenil z neko Nežo Dittmarjevo v angleškem poslaništvu na Dunaju. Ta zakon je graško sodišče 28. junija 1886 anuliralo. Njegova zadnja žena je bila neka Josipina Novakova, s katero je imel pred zakonom dva otroka. Ta dva otroka je Cecconi po sklenjenem zakonu legitimiral. Apelacijsko sodišče je razsodilo sledeče: Josipina Novakova se pooblašča, da dvigne v banki v Vidmu 141.000 lir, katere je naložil za njo pokojni Cecconi, dalje obstoji odpoved otrok prvega zakona na dedščino in se potrdi razveljavljenje tretjega zakona, katerega je razveljavilo graško sodišče. Kot pravni zakon se proglašča z Novakovo in tako so tudi otroci potomci iz tega zakona legitimni dediči. Dedščina se mora razdeliti po laškem zapuščinskem zakonu in se potrdi oporoka grofa Cecconija, katero je ta napravil dne 4. julija 1909.

Neljuba pomota. Ogrski pravosodni minister dr. Baloh je podoben novi metli, ki dobro pometa. Ta mož je uporabljal letošnje poletje, mesto da bi vžival običajne počitnice, za to, da je nadzoroval posamezna sodišča. Novi mož pa svojega obiska sodnijam ne naznanja naprej, kakor to storijo drugi ministri, da bi se jih častno sprejelo, ampak Baloh pride nenadoma in tako neljubo presenetni marsikaterega sodnika. Nedavno pa je ob neki taki priliki bil tudi minister neljubo presenečen. Nekega dne zgodaj zjutraj je vstopil v borno sodniško „palačo“ v nekem majhnem mestu. V pisarnah je vladala velika samota in še le po daljšem času je našel minster nekega slugo, ki je z vso strogostjo in natančnostjo pometal sobane in se kratkočasil s tlačenjem svoje pipe. Precej osorno je sluga nahrulil starega gospoda, kaj da ima opraviti v teh

svetih prostorih. Minister mu je samozavestno odgovoril: „Jaz sem minister Baloh!“ Sluga se je gospodu na to le hudomušno nasmejal. Stari sluga, ki je že nad 30 let pometal sodnijske prostore in še nikdar v svojem življenju ni videl živega pravosodnega ministra, je bil prepričan, da ima pred seboj gosposkega goljufa in ga je pozval, naj takoj brez obotavljanja zapusti sodnico. Minister mu je zopet odgovoril: „Jaz sem minister Baloh!“ Sluga pa je zavpil: „Jaz pa sem minister Tisza!“ in poklical je žandarja, da naj predrznega vsiljivca prime in zapre. K sreči je prišel v tem času v urad neki uradnik, ki je ministra spoznal in ga rešil, da ga res niso zaprli.

Maščevanje slikarja. Nekega bogatega, toda zelo lakomnega italijanskega plemiča je pred nedavnim prav pošteno potegnil neki slikar. Plemič se je hotel dati portretirati in se je obrnil na slikarja, ki je bil ravnotako znan kot velik umetnik, kakor kot velik zapravljivec. Umetnik je zahteval za portret 60.000 lir, dočim mu je pa plemič hladnokrvno ponudil 5000 lir. Umetnik, ki je bil ravno v denarni tiski, je ponudbo sprejel, toda izgovoril si je, da dobi denar naprej in da mora naslikati le obraz, v slučaju tudi del obraza. Naročnik je pogoje sprejel, prosil pa je, naj se slika razstavi na kaki razstavi. Slikar je spravil denar ter se natihoma smejal. Ko mu je plemič enkrat sedel, je umetnik izjavil, da se mu ni treba več k njemu truditi, ker si je najznačilnejše znake njegovega obraza že zapomnil. Že čez štiri tedne je dobil plemič od slikarja povabilo, naj pride pogledat svoj portret na razstavo. Vesel je šel plemič na razstavo. Že pri vходу pa je čakal nanj slikar, predstavil ga večjemu številu učenih mož ter ga naposled vedel k njegovemu portretu. Na velikem platnu je paradirala velika bradavica plemičevega nosa. Vsi pogoji so bili izpolnjeni. Slikar je v resnici naslikal del obraza in vsi so morali priznati, da je bila slika v resnici umetniška. Seveda ni bila slika razstavljena na umetniški razstavi, temveč na razstavi anatomske — patološke preparate.

Književnost.

„Matica Slovenska“ izda za l. 1913. sledeče knjige: 1. Zabavna knjižnica. Izviren roman Podlimbarskega: Gospodin Franjo. 2. Anton Funtek: Tekma. (Drama, ki se je z lepim uspehom igrala v Ljubljani in v Zagrebu). 3. Strekelj-Glonar: Slovenske narodne pesmi, 15. snopič. 4. Srbohrvatske narodne pesmi (o Kosovem, Kraljeviču Marku itd.) v uredništvu prof. dr. Branka Drechslerja. (Knjiga bo imela obširen uvod o motivih jugoslovanskega narodnega pesništva ter stvaren in jezikoven tolmač. Dodana bo praktična slovnica srbohrvatskega jezika za Slovence.) 5. Mencinger: Izbrani spisi, II. zvezek. 6. Dr. Šlebinger: Bibliografija (zadnjih 6 let). Vse knjige bodo obsegale preko 70 tiskanih pol, torej kakih 20 pol več nego lani. S tem bogatim knjižnim darom hoče Matica praznovati svojo letošnjo petdesetletnico; obenem se nadeja, da ji ostanejo zvesti ne samo dosedanji njeni člani, ampak da ji ob tej priliki pristopijo še novi. Poročamo obenem, da izda „Matica Hrv.“ za leto 1913 med drugim „Izbor Aškerčevih pesmi“ (s filozofskim uvodom prof. dr. Bazale) in veliko zgodovino hrvatske literature.

Trgovski koledar za leto 1914 je izšel, ter ima naslednjo vsebino: Slovensko trgovsko društvo „Merkur“ in odbor, posredovalnica, trgovski dom, koledar, kolkovne lestvice, podrobna določila za kolkovanje listin spisov, računov i. t. d. pošne določbe, obrestne tabele, tabela za razredčenje alkohola, tabela za preračunovanje alkohola iz kilogramov v litre, mero za sukno, uteži, dolgostna mera, kovani denar raznih držav, preračunjevalne tabele, tabela za zračunanje dni od enega datuma do drugega, preračunavanje anuitet in sestavljanje amortizacijskih načrtov, amortizacijski načrt, anuitetni faktorji, užitninska tarifa za mesto Ljubljano, užitninska tarifa za meso in vino izven zaprtih krajev, tabela za osebno dohodnino, vojaška taksa, pokojninski zakon za zasebne uslužbence, samostojno izvrševanje trgovinskih obrtov, trgovina z mešanim, špecerijskim, kolonialnim in materialnim blagom izpregled (dispenza) sposobnostnega dokaza, prodaja

storjene obleke in čevljev, dopustnost trgovskega potovanja, prodaja žganih opojnih pijač na drobno, zapiranje in odpiranje trgovin v Ljubljani, Spodnji in Zgornji Šiški, v Udmatu, na Selu, v Mostah in na Glincah, delovni čas v trafikah in zapiranje trafik, nedeljski počitek v trgovskih obrtih na Kranjskem, delovni čas trgovskih uslužbencev in zapiranje trgovin, ugodnosti na železnicah za trgovske potnike, ki imajo kovčke v vzorci, kako se dobiva davka prosti bencin. Letošnji koledar se odlikuje po obširni in izborni vsebini tako, da je vreden sovrstnik dosedaj izišlih koledarjev društva „Merkur“. Koledar prav toplo priporočamo občinstvu posebno pa slovenskemu trgovstvu. Koledar je uredil gosp. dr. Rudolf Marn. Cena mu je s poštnino vred 1 K 20 h.

Pisarna za urejevanje splošnih gospodarskih zadev

J. Rozman :: Kranj

I. Denarni promet: Izposlovanje posojil v vseh oblikah. — Prevzem kapitalij in njih pupilarnovarno nalaganje. — Ranžiranje insolvent. — Eskont menic. — Nakup in prodaja državnih vrednostnih papirjev. — Izdaja uradnih borznih kurzov.

II. Informacijske zadeve: Izdaja trgovskih in obrtnih informacij ter naslovov dobaviteljev in odjemalcev za vse blagovne stroke.

III. Izterjevanje terjatev: Izterjevanje trgovskih in obrtnih terjatev. — Inkaso menic.

IV. Promet z nepremičninami in podjetji: Posredovanje pri nakupu, prodaji in zamenjavi nepremičnin, industrijskih, trgovskih in obrtnih podjetij.

V. Tehnično-komercialne zadeve: Nakup in prodaja industrijskih, obrtnih in poljedelskih strojev vseh sistemov. — Oprema celih delavnic. — Instalacije. — Načrti in proračuni.

VI. Strokovni nasveti v vseh navedenih zadevah. Strogo stvarno poslovanje. — Perspektivi na razpolago. 120 52—9

Denarja ni!

draginja je vedno večja, zaslužek pa majhen. Ako hočete z malim trudom gotovo 10 do 20 K na dan zaslužiti, pošljite za pojasnilo v pismu znamko za 10 vin. in svoj 136 natančen naslov na: 6—6

Josip Batič
Ilirska Bistrica št. 22, Kranjsko.

Kupovalci! Nakupimo svoje potrebščine pri Osvald Dobeicu v Kranju na Glavnem trgu (pri Krisperju),

kajti ondi se dobijo raznovrstne suhe in oljnate barve, firnež, terpentin, lake vseh vrst, čopiči, krtače, vtepači, ročne torbice, sesalke za otroke, predvratne slame, pipe i. t. d. Velika zaloga stekla, kakor steklenic, vrčev za vino, vodo in pivo, žepnih steklenic, kozarcev, solnic, steklenih skled in krožnikov, križev brez in s pokrivalom, stoječih, visečih, stenskih in hlevskih svetilk, svečnikov, belih in zelenih senčnikov, krogelj, likerjev in vinskih servic, vpletenih steklenic vseh velikosti i. t. d. Nadalje različnega porcelana, kakor umivalne, jedilne, čajne in kavine oprave v vseh barvah, robotih in gladkih skled, belih, pisanih in stenskih krožnikov vse velikosti, šalic za kavo, mleko in juho, loncev za juho, skledice za omako, posodice za jajca, kavnihi strojev, loncev, brez in z napisom, pljuvalnikov, vrčev za mleko, kavo in čaj, vžigalnikov, ročnih svečnikov, vaz za cvetlice, posodice za zobotrebce, kropivnikov, vse vrst prstenih skled, krožnikov, etažer, šalic i. t. d. Velika izber kuhinjske posode, emajliranih skled, loncev, kastrolc, mlečnih ponev v modri in rujavi barvi, mlečnih in petrolejskih kangelj, pekve, ponovk, zajemalk, belih in medenih korcev, pocinjenih skled za mešanje vse velikosti, belih loncev za perilo, aluminium posode, vseh vrst tac, žetarov, cedilnikov za mleko, juho in čaj, pokrovk, modlov za torte, lijakov, lesenih in emajliranih solnic, likalnikov, mlinčkov za poper in kavo, požigalnikov za kavo, smetišnice, modrih in rujavih škafov za vodo, emajlirane umivalne oprave ter različnih umivalnih miz, strojev za meso in mandeljne, lite železne posode, žičnikov in žice, beštaka, kakor vilce, noži žlice i. t. d. 29—19

Vsi predmeti se prodajajo po najnižjih cenah. Gostilničarji in neveste imajo posebne cene.

Na prodaj je tudi še malo rabljen **Singerjev šivalni stroj** za polovično ceno. Razglednice iz Kranja po 2 vin. **Postrežba točna in solidna.**

145—3

Mošt

je došel in se dobi v vinski trgovini Rudolf Kokalja v Kranju.

KOLESARJI, zahtevajte

v lastnem interesu nemudoma **brezplačno in poštine** prosto prvi slovenski pravkar izišli

bogato ilustrovani cenik 1913
za kolesa in posamezne dele.

Poglejte pa pazljivo ali pa se osebno prepričajte v naših trgovinah in uvideli boste, da vodimo **prvovrstno** blago po najnižjih, brezkonkurenčnih cenah. 108 10—33

Karel Čamernik & Ko., Ljubljana, Dunajska cesta 9-12, specialna trgovina s kolesi, motorji, avtomobili in posameznimi deli, mehanična delavnica in garaža.

Spominjate se Ciril-Metodove družbe!

Zobozdravniški in zobotehnični atelje

dr. Edv. Globočnik

okrožni zdravnik in zobozdravnik in

Fr. Holz hacker

konc. zobotehnik

v Kranju

16 52-43

v Hlebšovi hiši, nasproti rotovža, je slavnemu občinstvu vsak delavni dan od 8. ure zjutraj do 5. ure popoldne in ob nedeljah od pol 8. ure zjutraj do 11. ure dopoldne, izven velikih praznikov na razpolago.

Vinska veletrgovina Rudolf Kokalj, Kranj

17-43

Priporočam svoja

izvrstna, zjamčeno pristna
dolenjska, metliška, štajerska in istrijska

vina

v sodih in steklenicah

Zaloga najfinejših tu- in inozemskih šampanjcev, stekleničnih vin in mineralnih voda.

Modni salon damskih klobukov A. Adamič, podružnica, Kranj

15-43

priporoča

cenjenim damam svojo bogato založeno zalogo
zimskih klobukov in športnih čepic

po znano najnižjih cenah.

Popravila se točno izvršujejo. — Žalni klobuki vedno v zalogi.

M. Rant - Kranj

trgovina s špecerijskim in galanterijskim blagom

Priložnostni nakup **otroških vozičkov.**

Najraznovstnejše **špecerijsko blago.**

Nakup suhih gob in deželnih pridelkov.

Kolodvorska restavracija

priporoča

vedno sveže **Budjeviško pivo**
ter pristna vina in dobro kuhinjo

Krasen senčnat vrt

4 52-43

Eternit

18-43

najboljše strešno kritje

prodaja najceneje tvrdka

Merkur, Peter Majdič, Kranj

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v LJUBLJANI

obrestuje hranilne vloge od 1. januarja 1913 naprej po čistih

brez odbitka rentnega
davka.

4 3/4 0/0

brez odbitka rentnega
davka.

Rezervni zaklad
nad K 800.000.

Rezervni zaklad
nad K 800.000.

7-43

Jamčeno čisto, jedrnato

2 52-43

Tovarna: **Ig. Fock, Kranj**

MILO z znamko Solnce.

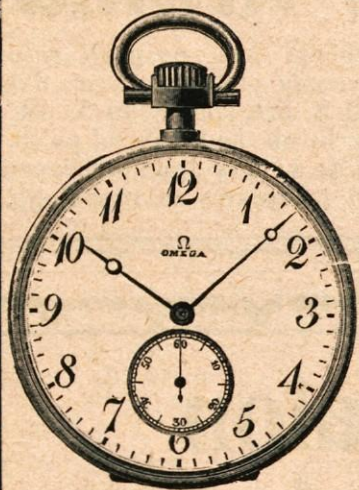
najizborneje in današnjim cenam primerno **naiceneje**

zato najbolji **nadomestek** vsem dražjim vrstam. :: Prodaja se tudi na drobno.

Izdelki:

Kristalna soda, pralni lug, rudeče in čnomarmorirano Eschwegermilo, zeleno tržaško in belo Marzeljsko milo, ter vse ceneje vrste pralnega mila. **Stearinske sveče. Kolomaz.**

14-33

Rudolf Rus

urar v Kranju poleg lekarne

Največja zaloga
ur, zlatnine in srebrnine

Priporoča se sl. občinstvu v nakup

gramofonov
in optičnega blaga.

Najnižje cene brez konkurence. Ceniki zastoj in poštnine prosti.

Tiskarna „Sava“ v Kranju

Vizitke, poročna naznanila, pisma, zavitke, račune, bolete, cirkularji, letake, vabila, lepake, posmrtnice,

jukste, trgovske karte, knjige v vseh velikostih, troškovniki, brošure, časopisi in sploh vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela v eni ali več barvah izvršuje v najelegantnejši obliki, hitro in najcenejše.

Nakup suhih jedilnih gob po najvišji dnevni ceni.

Veletrgovina **J. A& . Majdič** Kranj

Deželni pridelki, špecerijsko blago.

Priznana najboljši dalmatinski portland cement **„Salona“** za izdelovanje opeke in cement drugih znamk za zidanje

Svetle sezamove tropine.

Umetna gnojila.

12-43

Najstarejša trgovina

Ferd. Sajovic v Kranju poprej C. Pleiweiss

10-43

priporoča svojo bogato zalogo vedno najnovjšega in najboljšega manufakturnega blaga.

Posebno priporoča slavnemu občinstvu za

jesensko in zimsko sezijo

bogato izbiro oblek za moške in ženske.

Kreditno društvo v Kranju

registrovana zadruga z omejeno zavezo

13-43

obrestuje hranilne vloge od 1. januarja 1913 naprej po

4³/₄ 0/0

brez odbitna rentnega davka.

Uradne ure so vsak delavnik od 9.—12. dopoldne.